

สรุปบทเรียน
โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการ
เรื่อง การยกระดับค่าคะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส
ในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ของกรมพัฒนาที่ดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.

๒๕๖๔

วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๓ ณ ห้องประชุม ๒๔๐๑ อาคาร ๒ ชั้น ๘ กรมพัฒนาที่ดิน
และผ่านระบบออนไลน์ Application Zoom

โดย นางสาวสุพัตรา ปัจชะ นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ
สถานีพัฒนาที่ดินร้อยเอ็ด สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๔

๑. หลักการและเหตุผล

การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) เป็นกลไกสำคัญที่สอดคล้องตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนแม่บทย่อยการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และนโยบายของรัฐบาล ข้อ ๑๑ การปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐ กำหนดให้มีการส่งเสริมระบบธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภาครัฐ และข้อ ๑๒ การแก้ไขปัญหาทุจริตและประพฤติมิชอบโดยจัดให้มีมาตรการที่ช่วยป้องกันและลดการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างจริงจังและเข้มงวด โดยเป็นเครื่องมือในเชิงบวกที่มุ่งพัฒนาระบบราชการไทยในเชิงสร้างสรรค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับธรรมาภิบาลในหน่วยงานภาครัฐ อันจะนำไปสู่การสร้าง ความเชื่อมั่นของประชาชนและการยกระดับดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index: CPI) ของประเทศไทย การประเมิน ITA เป็นการประเมินคุณธรรมการดำเนินงาน การป้องกันการทุจริตในองค์กร และการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ และประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและการให้บริการประชาชน ตั้งแต่การบริหารงานของผู้บริหารและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงาน การประเมิน “ระบบงาน” โดยเฉพาะกระบวนการเปิดเผยข้อมูล กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่มีความโปร่งใส รวมถึงขั้นตอนและกระบวนการปฏิบัติงาน และการให้บริการที่มีมาตรฐานและมีความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ การสร้างเสริมวัฒนธรรมและค่านิยมสุจริต ทั้งนี้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ให้ความสำคัญกับการป้องกันการทุจริตและได้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - พ.ศ. ๒๕๗๐) โดยมีเป้าหมาย คือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบและกำหนดตัวชี้วัด คือ สัดส่วนของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐ (ITA) ๘๕ คะแนนขึ้นไป ไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๑๐๐ ของหน่วยงานที่เข้ารับการประเมิน

กรมพัฒนาที่ดิน มีผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ ในภาพรวม ๙๐.๘๐ คะแนน อยู่ในระดับ ผ่านดี ทั้งนี้ กรมพัฒนาที่ดิน มีเป้าหมายที่จะให้การประเมิน ITA เป็นกลไกขับเคลื่อนการบริหารราชการให้มีธรรมาภิบาลเกิดผลในการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น กองการเจ้าหน้าที่จึงได้จัด โครงการประชุม

เชิงปฏิบัติการ เรื่อง การยกระดับค่าคะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ของกรมพัฒนาที่ดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ขึ้นเพื่อมุ่งเน้นสร้างความรู้และความเข้าใจให้กับบุคลากรทั่วไป รวมถึงเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบการประเมิน ITA ของกรมพัฒนาที่ดินเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาหน่วยงาน และยกระดับผลการประเมิน ITA ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่บุคลากรกรมพัฒนาที่ดินให้สามารถดำเนินการตามเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๒ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการตามแนวทางการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส ในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA)

๒.๓ เพื่อสนับสนุนข้าราชการและเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนร่วมในกระบวนการเสริมสร้างคุณธรรม และความโปร่งใส และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อปรับปรุงพัฒนาให้เกิดธรรมาภิบาลในหน่วยงาน

๓. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๓.๑ ผู้เข้าร่วมประชุมมีความรู้ ความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างคุณธรรมและความโปร่งใสตามแนวทางการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๘

๓.๒ กรมพัฒนาที่ดินมีการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการเรื่องคุณธรรมและความโปร่งใส ในการดำเนินงานของหน่วยงาน ได้รับคะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๘ ในระดับที่สูงขึ้น

หลักการและความสำคัญการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ

ITA คือส่วนหนึ่งของแนวทางการต่อต้านการทุจริต การแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในสังคมไทย ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจนและเกิดความยั่งยืน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการดำเนินการอย่างรอบด้านและครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย ปัจจุบันแนวทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่ประเทศไทยใช้ดำเนินการอยู่แบ่งออกได้เป็น ๓ ด้าน (three-pronged approach) ดังนี้

๑.ด้านการเสริมสร้างทัศนคติค่านิยม (Education) ในความซื่อสัตย์สุจริต และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน (participation) ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับอันตรายของการทุจริต และค่านิยมที่เน้นการพึ่งพาระบบอุปถัมภ์ในสังคม

๒.ด้านการป้องกันการทุจริต (Prevention) และการป้องปรามการทุจริต (Corruption Deterrence) ดำเนินการผ่านมาตรการป้องกันการทุจริตรูปแบบต่างๆ ซึ่งรวมถึงการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสฯ (ITA) การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการปฏิบัติราชการ การป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ การจัดทำมาตรการป้องกันการทุจริตประเด็นต่าง ๆ และการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน เป็นต้น

๓.ด้านการปราบปรามการทุจริต (Suppression) อันเป็นไปตามขอบเขตหน้าที่และอำนาจที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

ITA คือส่วนหนึ่งของกลยุทธ์ “ป้องกันปราบปราม”

การประเมิน ITA เป็นกลยุทธ์หนึ่งที่ใช้ในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาการทุจริตด้วยวิธีการส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐ มีการดำเนินงานป้องกันการทุจริต โดยเป็นการดำเนินงานคู่ขนานกันไปกับมิติด้านการปราบปรามการทุจริตและมิติด้านการเสริมสร้างทัศนคติค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อให้การแก้ไขปัญหาการทุจริตในสังคมไทยเกิดผลสัมฤทธิ์และเกิดความยั่งยืน

ITA คือส่วนหนึ่งในการผลักดันยุทธศาสตร์และการปฏิบัติตามกฎหมาย

หากพิจารณาเจาะลึกลงในรายละเอียดการประเมิน ITA ในแง่มุมทางกฎหมายแล้ว จะเห็นได้ว่าประเด็นข้อคำถามการประเมิน ITA นั้น มีความสอดคล้องกับกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธรรมาภิบาลและการป้องกันการทุจริตหลากหลายฉบับ

- พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เช่น ตัวชี้วัดย่อยที่ ๙.๑ ข้อมูลพื้นฐาน ข้อ ๐๑ – ๐๔
- พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ เช่น ตัวชี้วัดย่อยที่ ๙.๔ การบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล ข้อ ๐๑๖
- พระราชบัญญัติจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ เช่น ตัวชี้วัดย่อยที่ ๙.๓ การจัดซื้อจัดจ้าง ข้อ ๐๑๒ - ๐๑๓
- พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ เช่น ตัวชี้วัดย่อยที่ ๙.๒ การบริหารงานและงบประมาณ ข้อ ๐๕ - ๐๗
- พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๖๒ เช่น ข้อ ๐๑๐ E-Service
- พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ เช่น ข้อ ๐๘ คู่มือ/แนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และข้อ ๐๙ คู่มือ/แนวทางการให้บริการสำหรับผู้รับบริการหรือผู้มาติดต่อ
- พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๕๖ เช่น ตัวชี้วัดย่อยที่ ๙.๕ การส่งเสริมความโปร่งใส และตัวชี้วัดที่ ๑๐ การป้องกันการทุจริต

นอกจากนี้ ITA ยังสอดคล้องกับแผนงานระดับชาติหลายฉบับ เช่น แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ, แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมถึงแผนงานบูรณาการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ เป็นต้น

ITA ไม่ได้มีเพียงค่าคะแนนแต่ยังมีผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงในแต่ละหน่วยงาน หากพิจารณาในทางปฏิบัติแล้วจะเห็นได้ว่าผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการประเมินไม่ได้มีเพียงการได้มาซึ่งค่าคะแนน ITA แต่เพียงเท่านั้น แต่กรอบหลักเกณฑ์การประเมิน ITA ที่กำหนดขึ้น ล้วนมีที่มาจากแนวนโยบายการพัฒนาภาครัฐ แผนยุทธศาสตร์ มาตรฐานการดำเนินงานและกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถใช้เป็นกรอบชี้นำทิศทางการดำเนินงานขององค์กรภาครัฐแต่ละแห่งได้ตั้งแต่เริ่มต้นปีงบประมาณ

ดังนั้น ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการประเมิน ITA ในแต่ละปีงบประมาณ จะส่งผลให้หน่วยงานภาครัฐ เกิดการปรับปรุงพัฒนาคุณธรรมและคุณภาพในการปฏิบัติงาน เกิดการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ ผ่านทางเว็บไซต์ของแต่ละหน่วยงาน (Empowerment) และเกิดการผลักดันให้หน่วยงานภาครัฐดำเนินการป้องกันการทุจริตจากรากฐานของปัญหาหรือความเสี่ยงที่พบภายในองค์กร ซึ่งช่วยให้หน่วยงานภาครัฐเกิดการพัฒนาด้านคุณธรรมและความโปร่งใสอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ปี

เจตนารมณ์ของการประเมิน ITA การนำผลการประเมินไปใช้ และประโยชน์ที่จะได้รับจาก ITA

เจตนารมณ์ของ ITA การใช้ผลคะแนนและประโยชน์ต่อใคร

๑. เครื่องมือตรวจโรค - บอกอาการตามความเป็นจริง = ประเมินด้วยความจริง
- เพื่อให้ได้รับการรักษาอย่างถูกต้อง = แก้ไขปัญหาได้ถูกต้อง
๒. ประเมินหลายมิติ - ความสุจริต/ไม่สุจริต - ความเป็นธรรม/ไม่เลือกปฏิบัติ
- Conflict of Interest - การอำนวยความสะดวก
- ความโปร่งใส / Open Data - ธรรมาภิบาล
๓. คะแนนเป็นผลพลอยได้ อย่างสนใจแค่คะแนนรวม
๔. หน่วยงาน - นำไปปรับปรุง (ส่วนที่ยังไม่ดี/ต้องแก้ไข)
- พัฒนาให้ดียิ่งขึ้น (ส่วนที่ดี/ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน)
๕. เพิ่มประสิทธิภาพภาครัฐ - ประชาชนพึงพอใจ/ลดเรื่องร้องเรียน
๖. ประโยชน์ต่อประชาชน / เจ้าหน้าที่รัฐ / หน่วยงานภาครัฐ / ระบบราชการ

ข้อจำกัดในการประเมินผล (Limitation of Study)

การประเมิน ITA ยังมีข้อจำกัด ทั้งในแง่ขอบเขตการศึกษา กระบวนการ และระยะเวลาการประเมินผล ซึ่งทำให้ไม่สามารถเทียบเท่าได้กับการศึกษาวิจัยเชิงลึก ยกตัวอย่างเช่น

- ๑) ด้านขอบเขตการประเมิน ITA ไม่ครอบคลุมกลุ่มผู้บริหารในระดับรัฐมนตรี หรือคณะกรรมการบริหาร แต่ประเมิน หน่วยงานระดับปฏิบัติหรือหน่วยงานธุรการ
- ๒) ด้านระยะเวลาการจัดเก็บข้อมูล (EIT) ไม่สามารถจัดเก็บได้ตลอดทั้งปีงบประมาณ
- ๓) ด้านสัดส่วนของจำนวนกลุ่มตัวอย่างของหน่วยงานขนาดใหญ่ ส่งผลให้ต้องจำกัดจำนวนกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำที่ไม่น้อยกว่า ๔๐๐ คน เพื่อให้สามารถดำเนินการแล้วเสร็จได้ทันภายในช่วงระยะเวลาที่กำหนด
- ๔) ด้านการตรวจสอบรายละเอียดการเปิดเผยข้อมูลเชิงลึกของแบบวัด OIT เนื่องจากข้อคำถามที่กำหนดบางข้อมีจำนวนข้อมูลที่ได้เปิดเผยในเว็บไซต์เป็นจำนวนมาก ดังนั้น ผู้ตรวจให้คะแนนจะดำเนินการสุ่มตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลบางรายการ
- ๕) ด้านการตรวจสอบการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลได้ เนื่องจากกฎหมายได้ให้ข้อยกเว้นไว้
- ๖) ด้านการตรวจให้คะแนนคุณภาพของการจัดทำข้อมูล

หน่วยงานที่เข้าร่วมการประเมิน ITA ๒๕๖๗

การประเมิน ITA เป็นเครื่องมือการประเมินการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลและความโปร่งใสที่ใช้มาตรฐานในการประเมินเดียวกัน ครอบคลุมหน่วยงานภาครัฐทุกประเภทมากที่สุดในปัจจุบัน โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ มีหน่วยงานภาครัฐเข้าร่วมการประเมินรวมทั้งสิ้น ๘,๓๒๕ หน่วยงาน

ทั้งนี้ ในปีนี้มีหน่วยงานที่เข้าร่วมการประเมิน ITA เป็นครั้งแรก จำนวน ๒ แห่ง โดยประกอบด้วยส่วนราชการระดับกรม จำนวน ๑ แห่ง คือ กรมส่งเสริมการเรียนรู้ และองค์การมหาชน จำนวน ๑ แห่ง คือ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน (Internal Stakeholders)

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในหน่วยงาน คือ ข้าราชการ พนักงาน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่ปฏิบัติงานมาไม่น้อยกว่า ๑ ปี ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมิน ITA ผ่านการตอบแบบวัด IIT โดยในปี ๒๕๖๗ นี้ มีผู้ตอบแบบวัด IIT จำนวนรวมทั้งสิ้น ๔๖๑,๔๔๐ ชุด เพิ่มขึ้นกว่าปี ๒๕๖๖ จำนวน ๓๙,๕๘๙ ชุด กลุ่มผู้ตอบส่วนใหญ่กว่า ๒๑๒,๗๕๓ คน มีประสบการณ์ในการทำงานในหน่วยงานมาแล้วเป็นระยะเวลานานกว่า ๑๐ ปี รองลงมาคือกลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าทำงานได้ไม่นานนัก มีระยะเวลาการปฏิบัติงานในหน่วยงานอยู่ที่ ๑-๕ ปี จำนวน ๑๔๔,๕๒๓ คน ถัดมาคือกลุ่มผู้ตอบที่ปฏิบัติงานมาเป็นระยะเวลา ๕-๑๐ ปี จำนวน ๑๐๔,๑๖๔ คน ขณะที่ข้อมูลด้านอายุของผู้ตอบแบบวัด IIT โดยส่วนใหญ่จะมีช่วงอายุระหว่าง ๔๑-๕๐ ปี รองลงมาคือช่วงอายุระหว่าง ๓๑-๔๐ ปี และผู้ตอบส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายและเพศอื่นๆ

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก (External Stakeholders)

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก ได้แก่ บุคคล นิติบุคคล บริษัทเอกชน หรือ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐอื่นที่เคยมารับบริการหรือมาติดต่อ ตามภารกิจของหน่วยงานภาครัฐ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ และได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตอบแบบวัด EIT ระหว่างวันที่ ๑ มกราคม - ๑ กรกฎาคม ๖๗

ภาพรวมในปีนี้มีจำนวนผู้ตอบรวมทั้งสิ้น ๙๐๗,๗๙๕ ชุด เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา ๓๒๓,๔๐๐ ชุด หรือคิดเป็น ๓๕.๖๒% โดยประเภทงานหรือบริการที่มีจำนวนผู้ตอบเพิ่มขึ้นสูงสุดคือ ประเภทงานหลักของหน่วยงานตามภารกิจที่กำหนดไว้ในกฎหมายจัดตั้งของหน่วยงานนั้น ๆ โดยมีจำนวนผู้ตอบในประเภทงานนี้ เป็นจำนวนถึง ๔๗๕,๘๐๑ หรือคิดเป็น ๕๒.๔๑% ของผู้ตอบทั้งหมด สำหรับประเภทงานที่มีจำนวนผู้ตอบน้อยที่สุด คือ ประเภทงานจัดซื้อจัดจ้าง มีจำนวน ๔๔,๕๔๒ หรือคิดเป็น ๔.๙๐%

(ลงนาม).....

(นางสาวสุพัตรา ปังชะ)

ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ